

סטנדרטים לתפקיד הפיזיותרפיסט בפגייה: סקירת מקורות רשמיים בעולם המערבי ובישראל

דפנה קדר BPT, M.Sc,¹ אסנת עטון-עיני BPT, PhD²

¹ מחלקת הפיזיותרפיה, מרכז רפואי "העמק", שירותי בריאות כללית

² מרצה בכירה, החוג לפיזיותרפיה, הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות, אוניברסיטת חיפה

תקציר

הפגייה היא סביבת עבודה מורכבת בעלת אוכלוסייה רגישה שהטיפול בה דורש מיומנות, הכשרה מתקדמת ושיתוף פעולה רב-מקצועי. הפיזיותרפיסט הוא חלק מן הצוות הרב-מקצועי בפגייה. מקצוע הפיזיותרפיה בפגייה מכיל מרכיבי תפקיד שונים. הפיזיותרפיסט עוסק במתן טיפול התפתחותי כוללני ובטיפול נשימתי תוך התייחסות למערכות הגוף השונות, כולל המערכת האוטונומית, המוטורית-תחושתית, מערכות הוויסות העצמי והקשב. הטיפול הפיזיותרפי בפגייה מתבסס על ידע מעמיק בתחום המחקר הרפואי וההתפתחותי, לרבות הגישה ההתפתחותית, שיישומה דורש הגדרות תפקיד, אמות-מידה מקצועיות והכשרות ייעודיות שמתוארות בנהלים ובניירות עמדה.

מטרת המאמר שלפנינו היא לסקור את תפקיד הפיזיותרפיסט בפגיות בישראל בהתייחס לסטנדרטים בינלאומיים, כפי שהם באים לידי ביטוי במסמכים רשמיים. הסקירה משווה את הנוהל הישראלי למול נהלים וניירות עמדה הקיימים בארה"ב, בבריטניה, באוסטרליה ובניו-זילנד, לפי הגדרות התפקיד, תחומי הידע, ההכשרה, הניסיון הקליני והשימוש בכלי אבחון והערכה.

כל הנהלים שנסקרו מתארים את תחומי האחריות של הפיזיותרפיסט בפגייה בהיבט ההתפתחותי, בטיפול האורתופדי

ובהערכה - קצתם משיקים וקצתם ייחודיים לעבודת אנשי צוות נוספים בפגייה.¹⁰ הנהלים שונים ממדינה למדינה בדרגת הפירוט של המרכיבים ובדגשים שלהם. נמצאו הבדלים בין המדינות גם בהיקפן של דרישות ההכשרה הייעודית וגם בתהליך הכניסה לפגייה ובתהליך הקבלה של הכשרה זו. דרישות ההכשרה כוללים ידע מקדים בקורסים ייעודיים, התנסות קלינית והדרכה צמודה בהכשרה הניתנת On Site, וכן הדרגתיות בכניסה לעבודה בפגייה. באשר להמלצות לכלי הערכה בפגייה, הנוהל הישראלי נבדל מן הנהלים האחרים בכך שציין בכלליות, ללא פירוט, את הצורך בהם. לעומתו, במקורות שכללו התייחסות לכלי הערכה מתאימים לשלב הפגייה פורטו כלי הערכה רבים, הנבדלים זה מזה בטווח הגילאים לביצוע ההערכה, בסוגי הכלי ובדרישות ההכשרה. במקורות שנסקרו אין התייחסות מספקת לתהליכי הפיקוח על יישומם של הנהלים.

ממצאי הסקירה יכולים לסייע בהמשך פיתוח הנהלים בהקשר המקומי, ולהניע מהלכים מקצועיים להמשך פיתוח וקידום תפקיד הפיזיותרפיה בתחום הטיפול בפגייה. מחקרים עתידיים העוסקים במיפוי של תפקיד הפיזיותרפיסט בפגיות יכולים לתת מבט רחב יותר על נושא זה.

מילות מפתח: סטנדרטים, נהלים, ניירות עמדה, הנחיות קליניות, תפקיד הפיזיותרפיסט, תחומי ידע, הכשרה, מעורבות רב-מקצועית, כלי אבחון והערכה בפגייה

תודות

ברצוננו להודות לפרופסור יוכבד (יוכי) לויפר מן הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות באוניברסיטת חיפה על עזרתה בגיבוש ובקידום המאמר לפרסום, וכן לגברת איימי שפירא, מידענית, שירותי הייעוץ של ספריית אוניברסיטת חיפה, על תרומתה לסקירה.